

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

האשה
החשובה ורופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חתם סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-6160657

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 512

מסכת בבא קמא ע"ז-פ"ג

בס"ד, י"ט אדר תשס"ט

השבוע בגליון

- ◆ המותר לייבא בשר חזיר שלא למטרות רווח?
- ◆ ההבדל בין חזירים לסוסי רכיבה
- ◆ עדותו של הב"ח על רוכשי בשר חזיר
- ◆ בית חרושת לייצור סבון
- ◆ האיסור לגדל בלורית, למה הכוונה?

- ◆ דינו של הגונב ספר תורה משוכח
- ◆ אתרוג פשוט תמורת אתרוג מהודר
- ◆ גידול עיזים ככפרים בארץ ישראל
- ◆ פינוי חללי מלחמה ממקום קבורתם
- ◆ מת מצווה קונה את מקומו

◆ הנפש מתאבלת על בזיון הגוף

דבר העורך

הקושיה שהזכירה נשכחות

קורא יקר שיגר אלינו סיפור מפעים על הקשר ההדוק של לומדי התורה, אל התורה, במקרה זה מסכת בבא קמא, הנלמדת בימים אלה במסגרת הדף היומי. הג"ר יהודה קולודצקי זצ"ל, שעמד בראשות "היישוב החדש" בתל אביב במשך שנים רבות, למד בצעירותו בישיבת גרודנא של הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל. באותה תקופה רבי שמעון שקאפ לא היה שוהה בישיבה בכל יום ויום, אלא בחלק מימי השבוע ולפיכך התהדק והתחזק הקשר בין התלמידים הצעירים לבין התלמידים המבוגרים, עד שהיו מן הצעירים שראו עצמם תלמידים של המבוגרים. כך נוצר קשר בין הג"ר יהודה קולודצקי זצ"ל לבין הארי שבחבורה הגאון רבי ישראל גוסטמאן זצ"ל, שהרב קולודצקי היה מפלפל עמו רבות וראה בו את רבו עד סוף ימיו.

שנות השואה ניתקו את הקשרים ביניהם, עד שנת תשכ"ו, אז נודע להרב קולודצקי, כי הרב גוסטמאן הגיע לירושלים והוא שוהה בשכונת רחביה, ושוקד על התורה בגפן. מיד נסע הרב קולודצקי לירושלים כדי להקביל את פני רבו משכבר הימים. **הרב** גוסטמאן התעניין "מי אתם?", ובשמעו את תשובת הרב קולודצקי "אני יהודה סקידלער" (כך נקראו הבחורים על שם עיירותיהם) שלמדתי בגרודנא, הגיב הרב גוסטמאן "אינני מכיר". נסיון נוסף לעודד את הזיכרון לא נחל הצלחה. **כהיום** רעם ניגש הרב קולודצקי אל דלת היציאה, ובעודו יוצא הוא נזכר בקושיה על תוספות במסכת בבא קמא שהוא שאל את הרב גוסטמאן באמצע סדר א' באחד מימי החורף של שנת תרצ"ב! חכך הרב קולודצקי בדעתו, שמא יהנה משאלה זו ואולי גם יזכר...

דף עח/ב הרי עלי עולה והפריש שור, ובא אחר וגנבו

דינו של הגונב ספר תורה משוכח

אדם שהזיק תפילין מהודרות של חברו, רשאי להחזיר לו תפילין פשוטות, ולומר לו: "הרי גם בתפילין אלו אפשר לקיים מצווה?"

אדם שהזיק ספר תורה מהודר, רשאי להחזיר לבעליו ספר תורה כשר שערכו הכספי פחות מן הספר המהודר, תוך שהוא טוען: "גם בספר זה ניתן לקרוא כדת וכדין?"

אדם שבערב חג הסוכות גזל אתרוג מהודר ששווה מאות דולרים, רשאי להחזיר אתרוג פשוט תוך שימוש בטענות הנזכרות לעיל?

דוגמאות אלו ורבות הדומות להן, אנו מוצאים בספרי גדולי ישראל לדורותיהם, כאשר היסוד והבסיס לדיון זה הם דברי סוגייתנו, כלהלן.

אדם שהתחייב להביא קרבן עולה לבית המקדש, חייב להפריש בעל חיים לקיום התחייבותו. אם לאחר הפרשתו בעל חיים זה נגנב, אבד, ניזוק או ברח וכיוצא בדבר, על הנודר להקדיש בעל חיים אחר, שהרי עדיין לא נתמלאה חובתו להביא קרבן עולה לבית המקדש. בסוגייתנו מבואר, כי אם הנודר הפריש שור לקיום נדרו, והשור נגנב, הגנב אינו צריך להשיב לו שור, אלא דיו בהשבת כבש או אפילו עוף [לחי אלתר בן עזריה]. זאת, משום שגם בהקרבת כבש או עוף יכול הנודר לקיים את נדרו להביא קרבן עולה, ואילו טענת הבעלים שהוא רצה להזר במצווה ולהביא שור מפוטם, אין בה כדי לחייב את הגנב לשלם דמי שור, שכן, למעשה, לא נגרם לבעל השור כל הפסד ממנו.

אתרוג פשוט תמורת אתרוג מהודר: על פי דברי סוגייתנו הכריע מהר"ם מינץ (שו"ת סימן קי"ג), כי גם הגונב אתרוג מהודר רשאי להשיב לנגנב אתרוג שאינו מהודר, ולטעון בפני בעל האתרוג, כי כפי שהגונב שור שהופרש לעולה רשאי להשיב כבש, כך הגונב אתרוג מהודר רשאי להשיב אתרוג פשוט, כי גם בו אפשר לקיים את המצווה.

ההבדל בין קרבן לחפץ המשמש למצווה: על פסקו זה של המהר"ם מינץ רבו תמיהותיהם של פוסקים רבים, ודי אם נציין את דברי ה"חכם צבי" (שו"ת סימן ק"ב ד"ה "תשובה דבר") שכתב: "ולעניות דעתי, שגגה היא בידו". שכן, קיים חילוק מהותי בין שור שהופרש לעולה לבין אתרוג. שהנה, השור שהוקדש לקרבן עולה הוא ממון הקדש, והנודר אינו רשאי למכרו או להעביר את בעלותו, שהרי אינו שלו. לפיכך, הגנב אינו חייב להשלים לו אלא את ההפסד שנגרם לו עם

עילוי נשמת

הר"ר **משה אלטוסקי** ז"ל
ב"ר נחום ז"ל
נלב"ע כ' באדר א' תשל"ו
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידיו
הר"ר **יעקב דב אלטוסקי** ומשפ' שיחיו-סביון

עילוי נשמת

הר"ר **מרדכי שלום לויטס** ז"ל
ב"ר מאיר ז"ל
נלב"ע י"ח באדר א'
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

עילוי נשמת

מרת **רבקה (אריקה) יעקובסון** ע"ה
ב"ר יהודה ז"ל
נלב"ע י"ט באדר תשס"ד
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **משה שמחה רובנר** ז"ל בן יבדלחט"א ר' דוד וזהבה הי"ו
במלאות עשרים שנה לפטירתו נלב"ע כ"ג באדר ב' תשמ"ט **תנצב"ה**
הונצח ע"י ידידיו הר"ר **דוד ורמית זהבה רובנר** שיחיו - פתח תקוה

נר ה'
נשמת אדם

הגניבה. הפסד זה הוא בשווי של עוף או כבש בלבד, שבהם יכול הנודר לקיים את נדרו. לעומת זאת, בעליו של אתרוג מהודר רשאי למכרו כל אימת שיחפוץ, ולפיכך בידי נכס ששווי רב, ועל הגוזל אתרוג זה מוטלת חובה לשלם את דמיו עד הפרטה האחרונה.

אמנם, לגבי המזיק חפץ שערכו אינו נאמד בממון כי אסור למכרו, כגון: ספר תורה של בית כנסת, יש מהפוסקים שחידשו (ש"ת "תורה לשמה" סימן שנ"ד, שו"ת "יהודה יעלה" חלק א' - יו"ד סימן רצ"ב), כי לכל הדעות המזיק ספר תורה זה רשאי לשלם את חובו בספר תורה פשוט, שהרי אין מתייחסים אל הספר כאל חפץ בעל ערך ממוני, כי אם כחפץ שבו אפשר לקיים את מצוות הקריאה בתורה, וככה, ניתן להשלים את שנחסר בבית הכנסת בעקבות הנזק לספר התורה, גם על ידי ספר תורה פשוט [ראה עוד בגליון 115 בד"ת המזיק חפץ שאי אפשר למכרו].

דף ע"ב/א אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל גידול עיזים בכפרים בארץ ישראל

תקנות והנהגות רבות ומגוונות הורונו חז"ל לגבי הדרים בארץ ישראל, וביניהן, כנאמר במשנתנו: "אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל". בטעם תקנה זו מבאר רש"י (ד"ה "אין מגדלין"), שדרכן של בהמות אלו לכלות את הירק שבשדות, וכדי שלא יכלו גידולי השדה בארץ ישראל, אסרו חז"ל לגדלן בארצנו. גדולי הפוסקים נחלקו בביאור כוונתו של רש"י, ולמחלוקתם השלכה הלכתית אקטואלית ביותר, כלהלן.

גידול עיזים בארץ ישראל בתקופת הגלות: לדעת בעל "כפתור ופרח" (פרק י', בהמה דקה), תקנה זו תיקנו חז"ל כחלק ממצוות יישוב ארץ ישראל. לפיכך הוא פסק, כי גם לאחר שגלו ישראל מארצם ואין רוב ישראל יושבים על אדמתם, אין לגדל בהמה דקה בארץ ישראל, שהרי נצטוונו ביישובה כל הימים.

ברם, הגאון מווילנא (ח"מ סימן ת"ט ס"ק א') מבאר, כי כוונת רש"י היא שמאחר שרוב שדות הארץ היו בידי ישראל כאשר ישראל היו על אדמתם, תקנו חז"ל שלא יגדלו בהמה דקה בארץ ישראל מפני שרוב ההיזק עלול להתרחש בשדות ישראל. מעתה, כאשר אין רוב שדות הארץ בידי יהודים, מותר לגדל בהמה דקה בארץ ישראל.

גידול עיזים בימינו: כיום, כאשר רוב רובם של השדות המצויים בארצנו הקדושה, בבעלות ידים יהודיות, דנים הפוסקים, אם יש לאסור גידול בהמות דקות בארץ ישראל.

הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל (בהגהותיו לטור סימן ת"ט) הכריע להיתר, אחר שהוא מחדש, כי מאחר שברבות השנים, כאשר ישראל גלו מארצם ולא היו על אדמתם, התקנה בטלה מאליה - כל זמן שלא חזרו והעמידו את התקנה על תילה, מותר הדבר [עיי"ש שהוכיח כן מהירושלמי].

לעומתו, כתב הגר"ש וואזנר שליט"א ("שבט הלוי" ח"ד סימן רכ"ז), כי מאחר שחכמים תלו את תקנתם בחשש מכילוי שדותיהם של ישראל, הרי שצריך עיון, מניין נשאב היתר זה לגדל בהמה דקה בארץ ישראל, בזמן שרוב השדות מצויים בבעלות יהודים, כבימינו.

הגאון רבי אליעזר וולדנברג זצ"ל (שו"ת "ציץ אליעזר" חלק ז' סימן כ"ד) דן ארוכות בנושא ומביא אסמכתות רבות להיתר את גידול הבהמה הדקה בארץ ישראל בימינו. בדבריו הוא גם מציין כי נקודות ההתיישבות בארצנו נבנים באורח מסודר תוך תכנון מראש של מקורות המחיה של כל יישוב, כולל אפיו החקלאי וגידול בהמות על ידו. לפיכך, רשאים בני אותו יישוב לגדל את צאנם, שהרי בני היישוב היו מודעים לכך מראש, ובעלי השדות שבהם, מוחלים זה לזה על השחתת שדותיהם במקרה שהשמירה על הצאן לא תעלה יפה. כך גם בני היישובים הסמוכים, שידעו מראש באיזו סביבה הם הולכים להתגורר. מה שאין כן בתקופות קדומות, בהן, לא היתה תוכנית מיתאר מסודרת ואיש איש שכן עם צאנו וגידל את תבואתו כאוות נפשו, מצאו חז"ל צורך לתקן שלא לגדל בהמות דקות למניעת השחתת השדות בארץ ישראל.

כאשר אנו דנים בנושא זה, יש גם לציין את דעתו של הרמ"ע מפאנו (שו"ת סימן פ"ה), שאיסור גידול בהמות דקות בארץ ישראל הוא דווקא במקום מרעה פתוח. אולם חז"ל לא אסרו כלל לגדל בהמות דקות במקום סגור, בו הן מקבלות את מזונן מידי בעליהן ואין חשש שיזיקו לשדות אחרים. לפיכך, לשיטתו, בימינו, כאשר מגדלים את הצאן במכלאות, אין כל איסור. אולם, הפוסקים שהובאו לעיל, דנים גם לדעת הסוברים שהאיסור לגדל בהמה דקה הוא גורף, ואינו מוגבל לגידול עיזים במרעה פתוח בלבד.

דף פא/א ומת מצוה קונה מקומו

פינוי חללי מלחמה ממקום קבורתם

ישראל קדושים וטהורים, מביאים את מתייהם לקבר ישראל (ספר החינוך מצווה תקל"ז) כמצוות התורה, (דברים כא/ג): "כִּי קָבֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בְּיָמֵינוּ הַהוּא". מלבד זאת, מצווה על כל יהודי להביא לקבר ישראל כל יהודי שנפטר ואין מי שיטפל בקבורתו, המכונה "מת מצווה" על שם שהכל מצוים בקבורתו ("חינוך" שם).

מת מצווה קונה את מקומו: הבאת הנפטר לקבר ישראל חשובה ביותר, עד שסוגיינו מביאה, שאחד מעשרת התנאים שהתנה יהושע בן-נון ובית דינו עם בני ישראל, בשעה שחילקו את ארץ ישראל לשבטים היה, שכאשר נמצא "מת מצווה" בשדה, הרי הוא "קונה מקומו". כלומר: אם נמצא נפטר

והנה, רק החל הרב קולודצקי לומר, "כשלמדנו בבא קמא שאלתי על תוספות בדף...", זינק הרב גוסטמאן ממקומו וקרא בקול נרגש "ידל סקידלער, ידל סקידלער"
את הכל הוא שכה, אך לא את הקושיה המוצלחת של בחור צעיר!

מעשה מאלף נוסף, שאירע בחודש אדר, קיבלנו מקורא נוסף:

לכבוד מאורות הדף היומי.

לפני כשנה פרסמתם מעשה על הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, שבאו להתייעץ עמו בנושא מסויים שגרם לו עגמת נפש מרובה. לאחר שהסתיימה הפגישה, נכנס אדם אחר להפגש עמו ורבי שלמה זלמן הראה פנים שוחקות ולא החזין את מועקתו ואת תחושתו המרה בפני אורחו.

ברצוני להוסיף לכם, כעת לפני יום הירצונו, שיחול בכי באדר, עוד מעשה מעין זה על הגרש"ז.

כאשר נפטרה רעייתו, היה זה בשבת קודש, ובמוצאי שבת הוא הלך לבית החולים שבו היא נפטרה. בעברו במסדרון בית החולים פגשו תלמיד אשר השמועה המרה לא הגיעה לאזניו, ובאותו יום נולדה לו בת בבית החולים. התלמיד ניגש בשמחה רבה לרבו כדי לבשרו על הבשורה הטובה. הגרש"ז זצ"ל שמע את בשורתו, ומיד איחל לו את מיטב הברכות והאיחולים בפנים צוהלות ובלבביות, כאילו היה זה יום טוב ומאומה לא אירע, וכל זאת בשעה שמתו מוטל לפניו. נתקיים בו מאמר החכם בחובת הלבבות, שהחסיד - אבלו בלבו וצהלו בפניו.

זכותו הגדולה תעמוד לכולנו להתברך בכל מילי דמיטב, ולהדבק במעשיו ודרכיו הטובים.

בכרה

(- - -)

המעוניין לזכות את הרבים בספור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
תכתובתנו: ד.ת. 3446 בני ברק, פקס: 03-570-67-93
mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף סז/ב ואמירה לנכרי שבות

זהירות באמירה לגוי ושכרה

על קיר בית הכנסת במטרסדורף היתה תלויה טבלה עליה נאמר:

"לזכרון תמיד, למען ידעו דורות האחרונים צוואת אדונו ורבונו... מה' יששכר בער מלאך צ"ל מהבורג אשר צוה לפני מותו שלא להדליק או לכבות נרות בביהכ"ל בליל שבתות ויו"ט... על ידי אמירה לנכרי, ועי"ז יצילנו ה' מאש וממים... והיה ביום כיפורים העבר [שנת] תקצ"ז ל"ק עשו איזה אנשים נגד רצון הרב החסיד הנ"ל ביום השלישי למחרת... הבערה ללהב יצאה... והיינו בסכנה גדולה עד מאוד, והלכנו על קבר של הרב החסיד הנ"ל וקבלנו עלינו ועל זרעינו שלא לעשות עוד להמרות פי צדיק, ותודה לקל יתברך ששמע תפילת צדיק אשר התפלל בעדינו ונגע לא קרב באהלינו..." (אלף כתב, חלק א' אות שנ"ט).

דף עח/ב תשלומי ארבעה וחמשה

אדם אחד מאלף

במדרש פליאה נאמר כי לפי שגנבו ישראל את השור ועשו את העגל, עלה דינם לשלם חמשה תחת השור.

פשר הדברים, ביאר בעל "כנסת יחזקאל", כי חז"ל

יהודי במקום שאינו מקום יישוב, קוברים אותו במקום שבו נמצאה גופתו, וגם אם חלקת הקבר תכרה בחלקת קרקע שיש לה בעלים, אין בעליה רשאי למחות ולמנוע את קבורת המת בתוך נחלתו.

לתנאו זה של יהושע, ניתנו שני טעמים שונים ("חזון איש" בבא קמא סימן י"ד, ט"ו, על פי תוספות כתובות ז"א ד"ה "מבטלין תלמוד תורה"): **א.** כדי להקל על המוצא "מת מצווה" שלא יאלץ לטרוח ולשאתו על כתפיו למרחקים עד שיגיע לבית קברות. **ב.** יהושע חשש לכבודו של המת ש'טלטל בדרכים ארוכות עד הבאתו למקום מנוחתו.

קבורת חללי מלחמות: בהלכה זו, ש"מת מצווה קונה את מקומו", דן ה"חזון איש" (שם) גם לגבי ימינו אנו. שכן, במסכת עירובין (ז"א/א) מבואר, וכן נפסק להלכה (רמב"ם הלכות מלכים פרק ו' הלכה י"ב), שיהודי שנהרג במלחמה דינו כ"מת מצווה שקונה את מקומו", וגם אם יש מי שידאג לקבורתו הוא נקבר במקום שבו הוא נהרג. לפיכך, נשאל ה"חזון איש" זצ"ל, אחר שחיילים רבים הי"ד שנהרגו במלחמות, נקברו במקום הריגתם, אם העובדה ש"מת מצווה קונה את מקומו" מקנה למקום קבורתם מעמד של בית קברות רגיל, ועל כן אין לפנות את קברם למקום אחר.

ה"חזון איש" הכריע, שמצווה לפנותם מקברם, מאחר שרק בעבר, כאשר בתי דינים מיוחדים דאגו לסמן את הקברים, ולו הנידחים ביותר, אפשר יתן היה לקיים הלכה זו בלא לחשוש לטהרת ארץ ישראל. לעומת זאת, בימינו יש לחשוש לכך שמקום קבורתם ישכח, ולפיכך, נחשבת קבורתם במקום כזמנית וכקבורה על תנאי, שכאשר יתאפשר הדבר יפנום לבית עלמין מסודר.

הנפש מתאבלה על בזיון הגוף: בטעם מצוות הקבורה מביא בספר "ארחות חיים" (י"ד עמוד תר"ט), שאין ראוי לנהוג זלזול בגוף ששכנה בו הנפש. וכן, "הלא תראה שהאדם כשחרב ביתו, יחמול עליו ולבו יכאב אם יהיה למחראות, וכן קשה לנפש כשתראה הגוף מתבזה". גם רבי יהודה החסיד (ספר חסידים סימן תתשס"ג) כתב, כי הנשמה רואה את שעושים לגוף לאחר המיתה, וקשה לה זילות הגוף.

דף פ"ב/ב ארור האיש שיגדל חזירים

המותר לייבא בשר חזיר שלא למטרות רווח?

הגמרא בסוגייתנו מספרת, כי בשעה שהחזיר נעץ את ציפורניו בחומת ירושלים וארץ ישראל נדעזעה ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה גזרו חכמים: "ארור האיש שיגדל חזירים". כך גם פוסק ה"שולחן ערוך" (ח"מ סימן ת"ט סעיף ב'): "לא יגדל ישראל חזירים בכל מקום, אפילו למשוח בהם עורות, ואין צריך לומר לסחורה".

ההבדל בין חזירים לסוסי רכיבה: בעלי התוספות (ד"ה "לא יגדל") מתקשים, מדוע גזרו זאת חכמים? הרי בלאו הכי אסרה התורה לסחור וליהנות בדברים טמאים, כגון: נבלות וטרפות. מהו, איפוא, החידוש בתקנת חכמים שאסור לגדל חזירים?

בעלי התוספות מתרצים, שאסור לסחור בדברים טמאים העומדים לאכילה, אולם מותר לסחור בהם אם מיועדים לצרכים אחרים, כגון להשתמש בחלבם למשיחת עורות, או סוסים לרכב עליהם, וכדומה. שונה הוא גידול חזירים, שאסור לכל מטרה שהיא מחמת תקנת חז"ל [עיין שו"ת הרשב"א, חלק ג' סימן רכ"ג, האוסר לגדל גם שאר בהמות אף לצורך מסחר, שמא יבוא לאכלם, ורק בדבר שכבר נפסד לאכילה ואין חשש שיאכלו מותר לסחור. ע"ע "בית יוסף" י"ד סימן קי"ז].

בתקופת הצנע, בשנותיה הראשונות של המדינה, בקשו השלטונות לייבא כמויות גדולות של בשר חזיר ושאר מאכלים אסורים, כדי לספק את צרכי האוכלוסייה שאינה יהודית, וכמאכל עבור לולי תרנגולות שמאכלים אלו יעורבו בתערובת המוגשת להם. בעל שו"ת "קול מבשר" (חלק א' סימן ל"ג) שדן בשאלה זו מציינ, כי אמנם יש פוסקים המתירים לרכוש טריפות עבור נכרי, ואף בשר חזיר, כאשר הדבר אינו נעשה למטרות רווח, כגון: יהודי המעביד פועלים נכרים, שפרנסתם מוטלת עליו (עיין שו"ת י"ד שם ס"ג ג' וט"ז שם).

אלא, שהכרעה זו אינה פשוטה כלל ועיקר, שכן, אמנם רשאי אדם לרכוש טריפות שלא למטרות רווח, אך לדעת חלק מהפוסקים ("פרי תואר" שם), אם העילה להעדפת הבשר הטרף על פני הבשר הכשר היא כספית, הרי זה נחשב כמסחר בדברים טמאים.

עדותו של הב"ח על רוכשי בשר חזיר: אמנם, גם במקרים שבהם אין לרוכש הבשר הטרף כל רווח, כתב הב"ח (יו"ד שם), כי אותם שהאכילו את פועליהם בשר חזיר "מעולם לא ראו סימן ברכה בעסק זה, דקיימי עליה בארור, והשומע אזהרת חכמים ינוחו לו על ראשו". בעל "תרומת הדשן" (סימן ר') אף כתב לגבי נטילת בשר חזיר מן הנכרי כמשכון, כי מכוער הוא הדבר לישראל.

בית חרושת לייצור סבון: במקרים מיוחדים, הפוסקים אינם שוללים את המסחר בחזיר. כך כתב ה"שואל ומשיב" (מהדורה א' חלק ב' סימן קנ"ט), כאשר בעלי בית חרושת לייצור סבון קיבלו חומר גלם, שבתוכו היה מעורב שומן חזיר. ה"שואל ומשיב" התיר להם את השימוש בו, מאחר ששומן החזיר אינו מופרד לעצמו, וכן אין הוא ראוי לאכילה, וממילא, רכישת חומר גלם זה והשימוש בו אינו כלול באיסור מסחר בחזיר.

דרשו את הפסוק (קהלת ז' כח) "אדם אחד מאלף מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי" על מעשה העגל, בו לא השתתפו הנשים. נמצא, איפוא, שבגברים נשתתף אחד מאלף, כאמור בתחילת הפסוק. משש מאות אלף, נשתתפו, אם כן, שש מאות איש. ומאחר שנאמר בפסוק שנפלו מן העם כשלושת אלפי איש (שמות לב כח) נמצא ששילמו פי חמשה... ("דמשק אליעזר").

דף ע"ב/ב בוא וראה כמה גדול כבוד הבריות ללמוד מהגנב

דבר גדול לימדונו חז"ל, היה מתפעל 'הסבא מקלם'. **אם** חסה התורה על מי שגנב ועבר עבירה דאורייתא, והפחיתה מעונשו לשלם רק פי ארבעה בגלל צער טרחתו. כמה יגדל שכרו של זה שמצטער לקיים מצווה דאורייתא, וכל שכן למי שמצטער לקיים מצווה דרבנן, וקל וחומר בן בנו של קל וחומר מי שמצטער לקיים גדר או סייג שעשה לעצמו כדי להרחיק עצמו מן העבירה...

דף ע"ב/ב החמירה התורה בגנב חצי תאוותו

ומדוע החמירה בכפל דוקא? לפי שאמרו חז"ל כי 'אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו - יש לו מנה רוצה מאתיים'. גנב זה, שלא הסתפק במה שיש לו וחפץ להכפיל הונו - דינו שישלם כפל... ("טעמי המנהגים").

דף ע"ב/ב מפני מה החמירה התורה בגנב יותר מגזלן...כביכול עשה עין של מטה כאילו אינה רואה

גנב בלי כוונת טובות

הקשה מהר"ל מפרגא: **מדוע** נענש הגנב על שנחבא במעשיו? שמא חפץ שלא יתחלל שם שמים! **חזר** ויישב: **אם** אכן היה דואג לחילול שם שמים, לא היה גונב כלל, שהרי עשוי היה להתפס ולהתגלות, ונמצא שם שמים מתחלל גם מתחלל...

דף פ"א/ב מהיות טוב אל תקרא רע טוב בינוני ורע

בשו"ת צמח צדק (הקדמון, סימן י"א) מופיע נידון במי שהתחייב לחבירו בגדים טובים ורוצה לתת לו בינוניים. האם בינוני הוא 'טוב' או 'רע'? **בעל** "צמח צדק" הוכיח שבינוני הוא טוב, מהגמרא והרשב"ם במסכת ב"ב (ט"ז). בעל שערים מצויינים בהלכה (כאן) מביא בקשר לכך את האמור בסוגיא "מהיות טוב אל תקרי רע". לכאורה מוכח מכאן שמי שאינו טוב הוא כבר רע, ולא בינוני... (אבל בשערים המצויינים בהלכה שם הוכיח ההיפך, ותמוה).

לעילוי נשמת

הר"ר ישראל מרגלית ז"ל

ב"ר יוסף ז"ל נלב"ע ז"ב באדר א' תשס"ה

תנצב"ה

הנוצח ע"י ידידינו הר"ר יעקב

מרגלית ומשפ' שיחיו - פרדס חנה

מאורות הדף היומי

משרד ראשי:
רח' ווגמן 1 (פינת תחם סופר 5)
Wagman Street 1
P. O. B. 471 Bnei-Brak ISRAEL
טל: 03-5775333
פקס: 03-7601020
א"מיל: meorot@meorot.co.il

לתרומות והנצחות טל: 03-5775307
מוקד ההזמנות 151-500-700

האיסור לגדל בלורית, למה הכוונה?

דף פג/א המספר קומי הרי זה מדרכי האמורי
 כידוע, אסרה עלינו התורה לנהוג במנהגי אומות העולם וללכת בדרכי האמורי, כנאמר (ויקרא יח/א): "וּבְחַקְתֶּיהֶם לֹא תֵלְכוּ". ה"בית יוסף" (יו"ד סימן קע"ח בשם שו"ת מהרי"ק שורש פ"ח) מבאר, כי התורה לא ציוותה עלינו להיות משונים מהגויים בכל דבר ועניין, אלא שלא ננהה אחר מעשים שהם עושים ללא טעם ומשמעות, כגון: לבישת קמיע שבתוכו ביצת תרנגול או שן שועל (שבת יז/א), כי יש לחוש פן יש בכך שמץ של מנהגי עבודה זרה שקיבלו הנכרים מאבותיהם. כמו כן, יש לנו להבדל מהנהגות הגויים הנובעות ממידות רעות כשחץ, גאווה ופריצות.
 בסוגייתנו מבואר, כי אחד הדברים האסורים משום דרכי האמורי הוא "המספר קומי" - המגדל בלוריתו. איסור גידול הבלורית, שלהלן נרחיב בביאורו ובפרטיו, אינו איסור מפורש מן התורה, אלא חכמים אסרו כל דבר הנראה להם כחוקות הגויים וכהליכה בדרכי האמורי. משום כך מבואר בסוגייתנו, שחכמים לא גזרו על שתדלני ציבור המקורבים למלכות לגדל את בלוריתם, מאחר שאין הם עושים כן כדי להתדמות לגויים ולנהוג כמותם כאילו הם מודים לדתם, אלא עושים כן כדי שלא לבוא לידי גנאי בעיני הנכרים ותצלח שליחותם.

מהי בלורית? נושא זה אינו מוסכם בין הפוסקים שנחלקו בפירושו דברי סוגייתנו. מדברי רש"י (עבודה זרה ח/א ד"ה "בלוריתו" ומקומות נוספים) אנו למדים, כי הנכרים היו מגלחים את שערם **מלפנים** ומניחים את שערם **האחורי**, ופעם בשנה היו מספרים גם את שערותיהם שמאחור ועושים חג ומשתה לרגל המאורע. בסוגייתנו מביא רש"י (ד"ה "מדרכי האמורי") גם את דעת הגאונים, שהנכרים היו מגלחים את השער **שמעל אוזניהם**. יוצא, איפוא, שלשיטת רש"י איסור זה אינו אמור על המגדל את בלוריתו מלפנים, שהרי לא כך נהגו הנכרים ("ברית יעקב" דף עז/ב).
 אולם, בדעת הרמב"ם (הלכות עבודה זרה פרק י"א הלכה א') נחלקו הפוסקים. יש הסוברים ("בית יוסף" שם), כי איסור זה אינו נוהג אלא במי שמגלח את שערותיו ומשייר שער באמצע קדקדו, או במגלח את שערותיו הקדמיות ומשייר שער בערפו, אך אין איסור לגדל את השערות הקדמיות. לעומת זאת, יש הסוברים ("ב"ח יו"ד סימן קע"ח, "מחצית השקל" או"ח סימן כ"ז), כי לדעת הרמב"ם, גם המגדל את שערותיו הקדמיות עובר על איסור. כך גם פסק להלכה ה"משנה ברורה" (סימן כ"ז ס"ק ט"ו).
גידול "קוקו" בראי ההלכה: מעניין לציין את דעת בעל "פרי חדש" (בקונטרס מים חיים על הרמב"ם הלכות עבודה זרה פרק י"א), שכוונת הרמב"ם היא, שהנכרים היו קולעים את שערם, שהיה מופרד בחלקו העליון וקלוע בחלקו התחתון, והנוהג כן, עובר על האיסור ללכת בדרכי האמורי.

נסא דברכתא

מעומקא דליבא
 נשגור בזאת ברכת מזל טוב
 לרגל השמחה השרויה במעונם של
הרבנים מגידי השיעורים מבית מדרשנו

הרה"ג מיכאל אלפר שליט"א
 חברת אלביט, מת"ם - חיפה
 לרגל הולדת הבת

הרה"ג אהרון שורץ שליט"א
 ביהכנ"ס שויתי - אופקים
 לרגל הולדת הבת

הרה"ג יעקב שחר שליט"א
 ביהכנ"ס מסילת ישרים - זכרון יעקב
 לרגל הולדת הבן

בברכת התורה ולומדיה
מאורות הדף היומי

ספר מאורות הדף היומי
 - כרך ה' -
 על מסכתות בבא קמא ובבא מציעא

מיטב הנידונים ההלכתיים, האקטואליים
 והמרתקים, דף אחר דף, בספר עב כרס,
 מבית "מאורות הדף היומי".

להזמנות: מוקד "מאורות"
 1-700-500-151

הקדם והנצח את נשמות יקיריך ז"ל

שיום הזיכרון שלהם חל בחודשים:
אייר - סיון - תמוז - אב

בגמרא המיוחדת "מהדורת נר תמיד" בהוצאת "מאורות"

לפרטים והרשמה: (שי) טל. 03-5775307 פקס. 03-7601020

עשרות אלפי גמרות
 מודפסות ונלמדות
 לעילוי הנשמה המנוצחת
 בעמוד הגמרא

בית מאורות הדף היומי

הננו להודיע לציבור העולים לשבות באתרא קדישא - מירון, כי בשבתות קודש הבעל"ט ימסרו

שיעורי הדף היומי

מפי מגידי השיעורים הרבנים הגאונים:

פרשת כי תשא: הרב ישראל פיירמן פרשת ויקהל פקודי: הרב ידידיה וילינגר פרשת ויקרא: הרב אפרים קיוואק פרשת צו: הרב משה רכניצר

שב"ק אחה"צ
בציון הרשב"י-בשטיבל (מרפסת כהנים) בשעה 15:00

ליל שבת
בבית מאורות (מול שזיפרון) בשעה 21:00